

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
rs/ah

Vår ref
25/1760-

Dato
2. mai 2025

Dokument 8:258 S (2024-2025) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å ivareta natur og lokalsamfunn ved opprustning av forsvar og forsvarsindustri

Jeg viser til brev datert 24.4.25 der jeg er bedt om å vurdere representantforslag fra representantene Bastholm, Hansson og Heiberg om å ivareta natur og lokalsamfunn ved opprustning av forsvar og forsvarsindustri.

Under følger kommentarer til de enkelte forslagene. Svaret er utarbeidet i samråd med Forsvarsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

1. Stortinget ber regjeringen sikre at nye satsinger på forsvar, forsvarsmateriell og annen ny industri som hovedregel skjer i allerede nedbygde områder, og komme tilbake til Stortinget snarest mulig med forslag til retningslinjer for dette

Det finnes allerede føringer, regelverk og vurderingskriterier som skal sørge for at klima- og miljøhensyn blir ivare tatt på en forsvarlig måte i arealplanleggingen. Dette gjelder også for utbygging av industri eller Forsvarets eiendom, bygg og anlegg. Det er uklart hva en innføring av en hovedregel, som beskrevet av forslagsstillerne, vil innebære utover å vekte klima- og miljøhensyn tyngre.

En generell tyngre vekting av slike hensyn vil kunne gå på bekostning av andre viktige hensyn og bidra til å stoppe eller forsinke industrisatsinger for økt produksjonskapasitet eller oppfølgingen av langtidsplanen for forsvarssektoren som et samlet Storting har stilt seg bak. Jeg mener prinsippene og kriteriene for om det bør fremmes innsigelse, som kommer frem av rundskriv T-2/16 om nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet, danner et godt grunnlag for å ta hensyn til både miljøet og forsvarssektorens behov. Areal til

nærings- og industrivirksomhet er videre omtalt i gjeldende statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, der det under overskriften «sentrumsutvikling» står at «fortetting og transformasjon av (...) næringsområder skal vurderes og bør utnyttes før nye utbyggingsområder settes av og tas i bruk».

Jeg viser ellers til omtalen av prinsippet om prioriterte utbyggingsformål og målet om å redusere nedbyggingen av særlig viktige naturarealer i vurderingen av forslag 4 nedenfor.

2. Stortinget ber regjeringen innføre et prinsipp om arealnøytralitet for alle sektorer, inkludert forsvar, som innebærer at ved utbygging i natur som ikke kan unngås, skal det restaureres arealer med tilsvarende naturverdi et annet sted.

Å gjøre avveier og prioriteringer i arealbruken, innenfor rammer satt av staten, er kommunenes oppgave som lokal planmyndighet. Kommunene kan sette seg mål om arealnøytralitet. De kan bruke ulike virkemidler for å nå et slikt mål, blant annet økologisk kompensasjon.

Gjennom natursatsordningen er det mulig å søke om støtte til tiltak i kommuner eller fylkeskommuner som ønsker å bli arealnøytrale, og til planlegging og tiltak som bedrer naturmangfoldet, herunder å gå gjennom gamle arealplaner (planvask), til lokale tiltak som å kartlegge naturmangfold og regionale planer for naturmangfold. Regjeringen har gitt føringer om redusert og effektiv arealbruk gjennom blant annet fortetting, transformasjon, «planvask» og høy arealutnyttelse i statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet og nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. I tillegg arbeides det med verktøy og kunnskap som kan være viktige bidrag til arbeid med arealnøytralitet. Klima- og miljødepartementet arbeider med et overordnet naturregnskap og Kommunal- og distriktsdepartementet har laget veiledning om arealregnskap. Miljødirektoratet utvikler veiledning for både kommunale og prosjektspesifikke naturregnskap.

Jeg mener vi må begrense tap av natur. Dette er noe både stat, kommune, næringsliv og andre må bidra til. Det er bra at kommuner setter seg mål om arealnøytralitet, og det er størst sjanse for å nå et slikt mål dersom det er forankret lokalt. Staten har gitt føringer om redusert og effektiv arealbruk. Staten støtter også kommuner i arbeid med å begrense naturtap gjennom blant annet tilskudd i natursatsordningen.

3. Stortinget ber regjeringen raskt kartlegge grå arealer som egner seg til forsvarsindustri

Det pågår et arbeid i regi av Kommunal- og distriktsdepartementet for å definere «grå arealer». Det jobbes med en definisjon som ligger tett opp til Statistisk sentralbyrås (SSB) statistiske definisjon av bebygde arealer, noe som vil gi muligheter for enklere kartlegging, analyse og statistikk. En stor del av de nødvendige dataene er allerede tilgjengelige og tatt i bruk som kunnskapsgrunnlag for arealplanlegging. Det kan være behov for forbedringer i kartgrunnlaget for eksempel ved bruk av satellittdata. Dette må vurderes nærmere i etterkant av det påbegynte arbeidet med definisjonen. Omtale av definisjonen og ytterligere redegjørelse for hvordan en kan finne fram til og bruke oversikt over grå arealer i en

arealplanprosess vil bli gjort tilgjengelig som fagtemasider på Kommunal- og distriktsdepartementets nettside planlegging.no.

Når det gjelder nye arealer til forsvarsindustri, er det i første rekke bedriftene selv som må identifisere egnede lokaliseringer i dialog med den aktuelle kommunen. Jeg mener det er hensiktsmessig å veilede om hvordan for eksempel kommunene kan bruke de eksisterende dataene til å gjennomføre analyser i forbindelse med arealplanlegging og andre beslutningsprosesser. Kommunen, som lokal planmyndighet, har ansvar for å vurdere arealbruken ut fra det kunnskapsgrunnlaget som er tilgjengelig.

4. Stortinget ber regjeringen sørge for at økt behov for arealer til forsvarsformål, fornybar kraftproduksjon, kraftledninger og samfunnskritisk digital infrastruktur ikke bidrar til økt nedbygging av natur i sum

Kommunen, som lokal planmyndighet, forvalter store deler av arealene i Norge etter plan- og bygningsloven. Dette skjer, som nevnt ovenfor, innenfor rammer satt av staten. Enkelte tiltak avklares også etter andre regelverk, som energiloven, vannressursloven og vassdragsreguleringsloven.

Regjeringen har i statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet sagt at særlig samfunnsnyttige formål, som dem nevnt foran, skal vektas tungt ved konflikter mellom utbyggingsformål i arealforvaltningen. Dette følger opp prinsippet om prioriterte utbyggingsformål i Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold* («naturmeldingen»). Videre har regjeringen i planretningslinjene gitt føringer om fortetting, transformasjon og høy arealutnyttelse.

Prinsippet om prioriterte utbyggingsformål må sees i sammenheng med målet i naturmeldingen om å redusere nedbyggingen av særlig viktige naturarealer innen 2030, og begrense netto tap av særlig viktige naturarealer til et minimum innen 2050. Hensikten med prinsippet om prioriterte utbyggingsformålene er ikke å øke nedbyggingen av natur. Prinsippet skal bidra til at de rette utbyggingsformålene prioriteres i arealplanleggingen.

Etter min vurdering er lokal forankring viktig for at arealpolitikken og tiltak for å gjøre den mer bærekraftig skal stå seg over tid. I tillegg trenger vi gode statlige rammer, for å sikre at nasjonale og vesentlige regionale interesser ivaretas. Regjeringen har iverksatt flere tiltak, herunder arbeidet med naturregnskap og natursats, samt gitt nye føringer for arealpolitikken. Til sammen skal dette bidra til å redusere arealbruken. Innenfor rammene av plansystemet mener jeg tilnærmingen beskrevet ovenfor er hensiktsmessig for å bidra til å bremse økningen i nedbygging av natur.

Oppsummering

På bakgrunn av disse vurderingene ber jeg om at Stortinget ikke vedtar forslagene.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "A.B. Eriksen". The signature is written in a cursive, flowing style.

Andreas Bjelland Eriksen